

Zákopová válka v Krasu.

Útok na opěrný bod

14. května 1916.

I. Všeobecná situace.

V květnu 1916 bojovala V. rakouská armáda skoro již rok tuhý boj s italskou armádou na dolním toku řeky Soče (Izonco) od Gorice přes planinu doberdskou až k moři u Tržiče (Montfalcone). Všechna dosavadní úsilí čtyř italských ofensiv, podnikaných s větším a větším napětím všech sil, v údolí řeky Vipavy (Wippach) a přes planinu doberdskou k Terstu se nezdařila a získala Italům jen nepatrné místní úspěchy. Příčinou neúspěchů italských vojsk bylo, že obránce, ačkoli byl slabší množstvím živých sil i válečným materiálem, bojoval houževnatě a s ofensivním duchem o každou píď půdy, kdežto útočící neuměli vůbec využití dosažených úspěchů.

Obráncem úseku planiny doberdské byl VII. rakouský armádní sbor, jemuž velel arcivévoda Josef; hlavní stan byl v Kostanjevici. Úsek od vrchu Monte San Michele † 275 přes západní okraj vesnice San Martino Del Carso byl obsazen 33. pěší brigádou plukovníka v. Šoše, která s pěší brigádou č. 34., již velel plukovník Wolf, tvořila 17. pěší divisi, které velel podmaršálek v. Gelb. Rozložení 33. pěší brigády viz na náčrtku přílohy č. 1.

Vzdálenost mezi posicemi prvních linií rakouských a italských byla asi 100—300 kroků. Na mnohých místech přiblížily se obě linie až na 20—40 kroků.

II. Popis terénu.

Planina doberdská má tvar lipového listu; je široká asi 10 km se špicí k západu, a její okraje svažují se příkrě do roviny řeky Soče. V severní její části je nejvyšším místem vrch Mt. S. Michele (275 m nad mořem). Tento vrch ovládá nejen všechnu planinu, ale i daleko veškeren kraj; o něj bylo 9. srpna 1916 (pád města Gorice) krvavě bojováno. Od severu sklání se planina povlovně k jihu asi 70 m nad mořem a končí se tam náhle vrchy Mt. Cosichem (kotou

113) a Debelim (kotou 140). Na východě omezuje planinu směrem od severu k jihu údolí „Wallone“, hluboké asi 100 m; tohoto údolí používala rakouská vojska i za dne, úplně jsouce kryta, k různým bočním přesunům sil a jiným pohybům po výborné silnici z Gorice do Terstu.

Půda planiny je vápencová a jest poseta nesčetnými dolinami, skoro vesměs kulatého tvaru, různě hlubokými a širokými. Tyto doliny poskytovaly oběma bojujícím stranám jediných a přiměřeně dobrých krytů přírodních pro zálohy i pro baterie.

Vegetace na planině jest ubohá, a jen tu a tam vyskytuje se malá skupina stromů nebo křoví. Úrodná půda je hlavně jen v dolinách, a poskytovala tamnímu obyvatelstvu, které před válkou většinou pracovalo v továrnách okolí, sotva potřebné výživy.

Mimo dolinami je planina poseta ještě skalisky, takže přespolní chůze terénem jest velmi obtížná. Vozových cest různých směrů jest dosti. Tyto cesty, jakož i pole mimo doliny zřídka se vyskytující jsou ovroubena nakupenými kameny, které obyvatelstvo sebralo s cest a poliček. Proto jest planina jakoby směsí kamenů z půdy vyčnívajících zdí, dolin, křovin, skupin stromů, cest a cestíček. v nichž se lze velmi nesnadno vyznati ve dne a v noci bez spolehlivého vůdce nemožno. Jediná dobrá silnice přes planinu vede z údolí „Wallone“ jihozápadně přes vesnici Doberdó.

Voda je pouze v jižní části planiny v Doberdském jezeře. V ostatních částech planiny používalo obyvatelstvo pouze vody z cisteren. Vojsko v bojové linii bylo vodou zásobováno tím způsobem, že ke všem velitelstvím praporů byla voda z Doberdského jezera rozváděna železnými rourami. Již před válkou bylo na planině obyvatelstva (Slovinců) jen málo a žilo ve dvou vesnicích: v Doberdó a San Martině Del Carso a v několika osadách. Ale za dvouletých bojů na této planině byly tyto vesnice a osady úplně zničeny.

III. Způsob války v Krasu.

Když dne 23. května 1915 vypukla válka rakousko-italská, byla ochrana rakouských hranic u Gorice svěřena několika domobraneckým praporům, ale jelikož vrchní velitelství rakouských vojsk zamýšlelo tuto část země postoupiti nepříteli bez boje a zatarasiti nepříteli cestu na východ a na Terst až ve výhodnějších posicích u Sv. Petra, obdržely tyto domobranecké prapory rozkaz ustoupiti před nepřátelskou přesilou na posice u Sv. Petra. Poněvadž však italská vojska v prvních týdnech války místo rychlého a mohutného postupu na východ a na Terst nepodnikla žádné významnější operace a pokusila se pouze o slabé, málo energické vpády přes hranice, podařilo se v tomto úseku slabé rakouské obraně udržeti se na západním okraji planiny doberdské a odraziti nepřátelské útoky. Tím získalo rakouské hlavní velení dosti času shromáždit z ruské fronty síly potřebné na frontě italské. Na přesun VII. armádního sboru od Přemyšlu do Korutan na hranice trval pouze 5 dnů a byl ukončen dne 30. května 1915. tedy osmý den po vyhlášení války.

V úseku doberdském podařilo se Italům teprve za jejich první a druhé ofensivy, v červnu a v červenci 1915, usaditi se na západním okraji planiny a ve třech dalších ofensivách postoupiti za rok pouze o 1—2 km.

Jelikož nebylo lze kopati střeleckých zákopů v kamenné půdě planiny polními lopatkami a sekerkami, používaly obě bojové strany

v prvních měsících bojů hlavně kamenných zdí na planině jako střeleckých zákopů a dolin jako úkrytů. Kde nebylo kamenných zdí, byly podle potřeby postaveny. Později byly z vlnitého plechu a ze železných travers zřizovány lehké úkryty. Záhy také stavěly se střelecké zákopy narychlo z pytlů naplněných hlinou. Když však bylo rakouské vojsko vyzbrojeno potřebným množstvím nářadí na trhání a lámání kamene, byly ihned hloubeny střelecké zákopy do skal a rušeny zdi, protože se sesouvaly, byly-li granátem zasaženy, a pohřbívaly střelce za nimi ležící. Práce pěchoty při zřizování střeleckých zákopů ve skále byla velice obtížná a zdoluhavá. K vypracování 2 m hlubokého zákopu bylo třeba půldruhého i dvou měsíců a ženijní vojska technické roty pěchoty pracovala, jakmile se fronta ustálila, — hlavně o pevných úkrytech pro zálohy a velitelství. Jako překážek používalo se s počátku dřevěných a později železných španělských jezdců, protože nebylo lze vrážeti do kamenné půdy kolíky pro překážky drátěné a pro velmi blízké nepřátelské zákopy (100—300 kroků) pracovati před zákopy. Tyto překážky byly v noci před zákopový násep přehazovány dlouhými bidly, a tak se na některých místech nakupily až do 3 m. Italové překážek mnoho nepoužívali, poněvadž útoků s rakouské strany vůbec neočekávali.

Časem byly v střeleckých zákopech stavěny pro družstva lehké i pevné úkryty, kdežto pro zálohy rot, praporů a p., jakož i pro všechna velitelství byly zřizovány jen pevné úkryty. Pro pevné úkryty, tak zvané kaverny, stačilo, byly-li 7 m pod zemí, aby chránily před účinky nejtěžšího dělostřelectva. Obvyčejně vcházelo se do nich z některé doliny, byly uvnitř obloženy prkenným bedněním s trámovím, potaženy dehtovým papírem a větrány ručními ventilátory. U Devetaku v údolí „Wallone“ byly kaverny pro celý prapor (divisní zálohu) a byla v nich lůžka ve dvou patrech. Osvětlení bylo elektrické. Bylo-li lze, mívala kaverna dva východy, poněvadž se často stávalo, že jeden východ byl zasypán granátem.

Všechny práce v kamenné půdě konaly se hlavně ručně drátem a dynamitem, jen pro velké kaverny používalo se strojních vrtáků. Za dne pracovala stále jedna třetina mužstva v zákopech ručními dláty o vývrtech. Trhati skály bylo však lze jen za soumraku, poněvadž Italové ihned stříleli na rakouské zákopy, jakmile zpozorovali, že posádka v nich pracuje. Italové však mohli celý den nerušeně zdokonalovati své zákopy, poněvadž rakouské dělostřelectvo je zřídka v práci rušilo — musilo šetřiti střelivem.

Spojovací zákopy bývaly raženy skalou jen na exponovaných místech, neboť se nedostávalo potřebných dělníků a času, a místo nich byly stavěny jen jednoduché nebo dvojité kamenné zdi, vysoké 2 m. Tyto spojovací zákopy byly pro rakouská vojska velice důležité, neboť bez nich nebylo lze dopravovati bez velkých ztrát přes planinu zálohy, střelivo, materiál, proviant, ani vyměňovati oddíly. Ital byl nepřítel velmi nervosní. Ve dne stále pozoroval a střílel ihned na každý nepatrný pohyb na planině. v noci pak střílela jeho pěchota stále nazdařbůh, takže celá planina byla až k údolí „Wallone“ neustále postřelována. Dělostřelectvo střílelo též po celou noc salvy celých baterií na různé komunikace rakouské. Byla tudíž všechna doprava za rakouskou frontou velmi ztěžována.

Jelikož byla velká část rakouské fronty na planině doberdské vydána bočně i zadní střelbě 15 cm dalekonosných lodních děl, která působila od jihu do ústí Soče (Sdobba-baterie), bylo třeba zpevniti střelecké zákopy zadním náspem a silnými traversami.

Pancířových štítů používalo se na celé frontě.

V té době italské vojsko útočilo, kdežto Rakušané se jen bránili a podnikali pouze případné protiútoky, aby opět dobyli ztracených posic. Ofensivy, i menší podniky zahajovali Italové několikahodinovou bubnovou palbou na celý opevňovací systém nepřátelský a útočili pak z předních zákopů, vzdálených 100—300^x několika vlnami. Když se jim podařilo vniknouti do rakouských zákopů, nevyužili skoro nikdy svého úspěchu, aby pronikli přes první linii dále, nýbrž spokojovali se prvním úspěchem. To bylo hlavní chybou Italů, takže přes veškerou přesilu, kterou měli proti Rakušanům v 11 velkých ofensivách, dodělali se tak jen úspěchů nepatrných.

Obrana rakouská bývala takováto:

Úsek divise býval obsazen jednou brigádou, kdežto druhá brigáda odpočívala v barákovém táboře v Sighetu asi 10.000 kroků za frontou.

Normálně se vystřídaly obě brigády po 7—9 dnech.

První linii obsadila brigáda obyčejně všemi prapory, každý prapor se třemi rotami a s jednou v záloze. Divisní zálohu, jeden prapor odpočívající brigády, mival brigádník 1. linie případně k dispozici. Všechna velitelství, od velitele roty počínajíc, byla mezi sebou spojena telefonicky. První linie zákopu byla hustě obsazena, skoro muž vedle muže, a proto bývaly za větších nepřátelských akcí velké oběti. Druhá rovnoběžná linie se sice stále budovala na papíře, ale na planině nebývala nikdy. Rozložení sil do hloubky vlastně nebylo. Vnikl-li pak nepřítel v některém úseku do bojové linie, ocitaly se tudíž ustupující oddíly rakouské nebo jejich zálohy, které měly buď linii uzavřítí nebo protiútočiti, na malou vzdálenost asi 100 kroků před nepřítelem na holém kamení, než si zase za několik týdnů vyhloubily nový střelecký zákop. Bylo proto mnoho zbytečných a velkých obětí i ztrát materiálu, a mohlo se tak válčiti jen proti nepříteli, kterému scházela iniciativa.

Podařilo-li se Italům vniknouti do některého rakouského úseku, nepodnikali dále již nic, jen jejich sapéři, kteří ihned následovali za útočící linií, opevňovali dobytou posici velice rychle a důkladně. Rakušané se pak snažili dobýtí opět ztracené posice po krátké dělostřelecké přípravě protiútokem. K tomu bylo však, i když se to podařilo, třeba velké přípravy a značných obětí lidských životů. Těmito nutnými přípravami bylo promarněno mnoho času. Ital mohl zatím dobyté posice řádně opevniti takže nebývalo již lze ho z nich vypuditi. Pak zřídili Rakušané novou linii, jak bylo již dříve řečeno, asi 100^x před nepřítelem a v úseku nastal klid; Ital byl svým úspěchem spokojen. Napadly-li však třeba jen dvě odvážné hlídky nepřitele, jakmile vnikl do posice, z obou boku ručními granáty, vypudily skoro vždy i celou italskou rotu z posice právě dobyté.

Ve východní části planiny — tedy několik set kroků za první bojovou linií — umístěny byly v dolinách baterie lehkého polního dělostřelectva. Hrubé dělostřelectvo stálo v údolí „Wallorre“ a na planině Comenské. Dělostřelbu řídilo dělostřelecké skupinové velitelství a mělo svoje stanoviště u Gabriele—Gorni (viz v příloze č. 1.). Součinnost pěchoty s dělostřelectvem nebyla tehdy dobře organizována. Potřeboval-li některý úsek podpory dělostřelecké, musil velitel praporu žádati o to příslušnou dělostřeleckou skupinu prostřednictvím velitelství pluku. Tato služební cesta byla ovšem velice

Výklad:

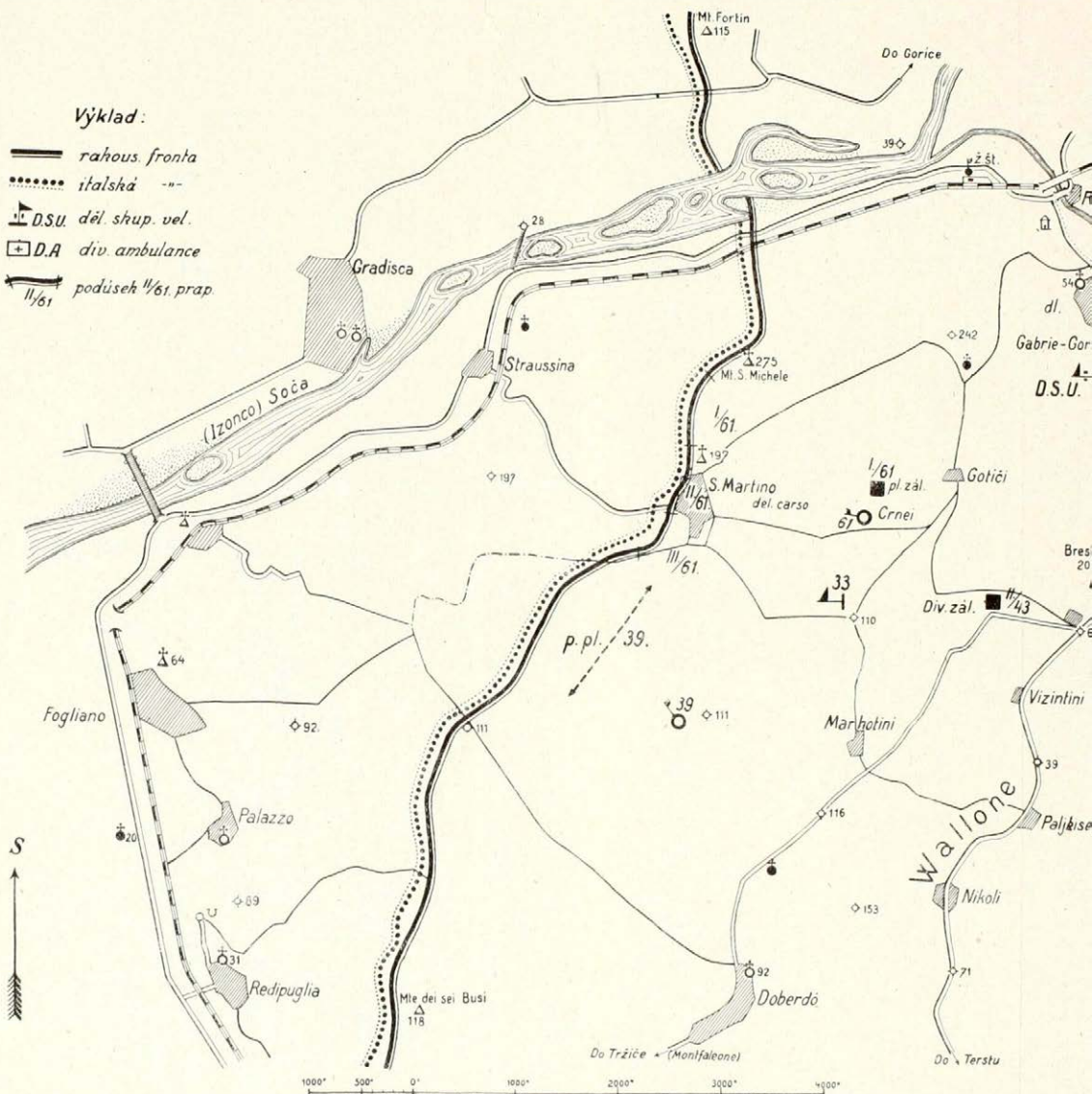
rakous. fronta

italská -"-

dél. skup. vel.

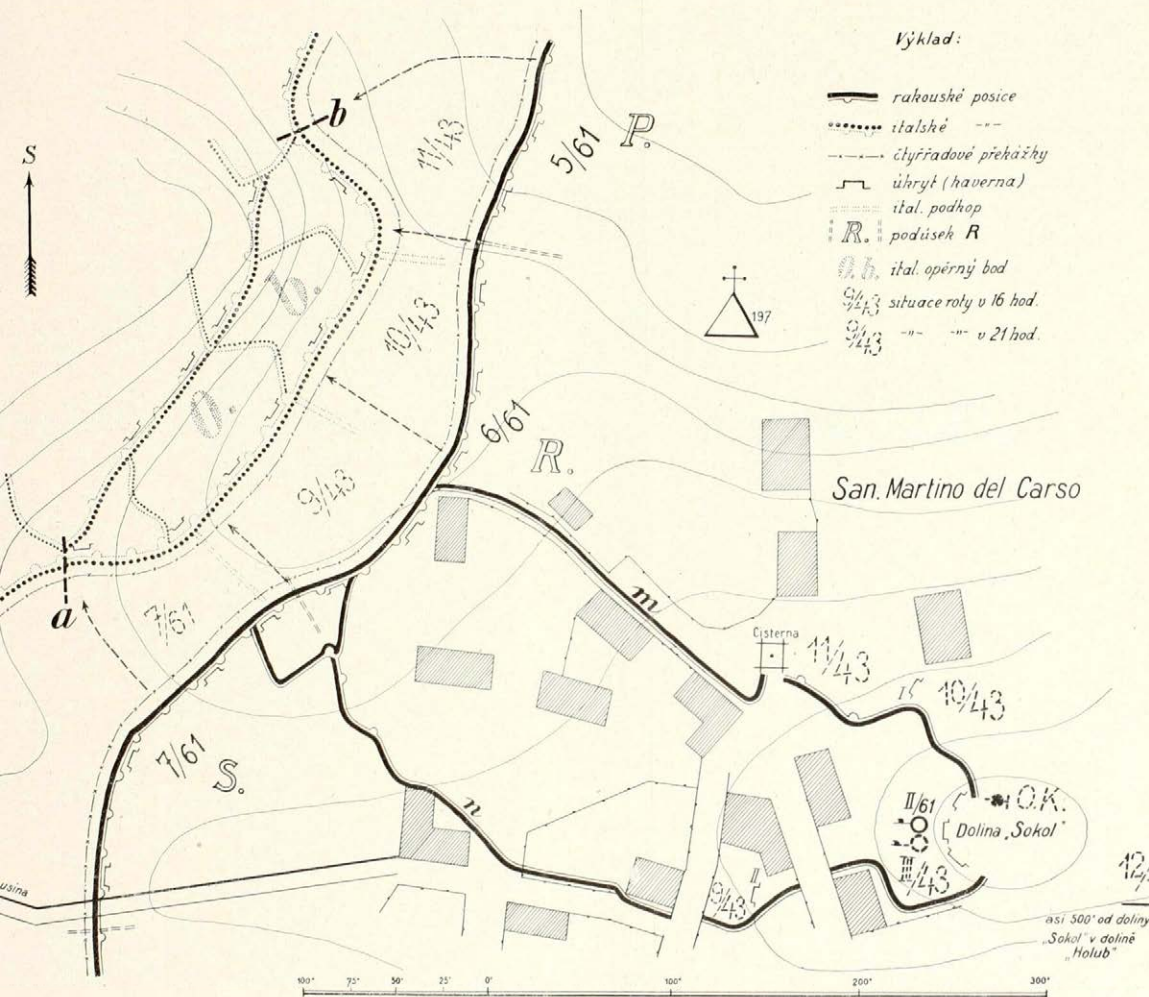
div. ambulance

podúsek 11/61. prap.

Výklad:

- rakouské posice
- italské
- čtyřřadové překážky
- úhryt (haverna)
- ital. podkop
- podúsek R
- ital. opěrný bod
- situace rot v 16 hod.
- " " " " v 21 hod.

asi 500' od doliny
„Sokol“ v dolině
„Holub“

zdlouhavá, a přícházela proto žádaná dělostřelecká pomoc v kritických okamžicích boje obvykle pozdě. Kromě toho bývalo za nepřátelských ofensiv telefonické spojení brzo zničeno palbou. Baterie byly sice na různé nepřátelské úseky dobře zaměřeny, ale působily dobře jen tehdy, mohly-li samy pozorovati nepřátelské pohyby. Pozorovatelé, které dělostřelectvo vysílalo do první linie k pěchotě, se obvykle neosvědčili, neboť to byli většinou lidé mladí, nezkušení, bez praxe, neumějící ani řídití nastřelování své baterie. Baterie musily stanoviště často měniti; buď je brzo vypátral nepřátelský letec, nebo se prozradily neopatrností samy.

Italové používali hojně sapy, aby se bez ztrát přiblížili nepřátelským liniím. Rakušané rušili sice jejich práce dělostřelbou stále, ale takovou sapu zničit se zřídka podařilo, poněvadž je Ital stavěl velmi důkladně.

Nikdo nebyl by pokládal za proveditelné na Krasu to, co uskutečnili Italové jako mistři skalních prací v dubnu 1916: započali boj podkopem. První jejich pokus proniknouti podkopem pod rakouské zákopy byl sice zmařen dne 19. dubna 1916 rakouskými sapery, kteří je předešli a zničili jejich podkop 280 kg ekrasitu, to ale nezabránilo, aby nepokračovali v boji podkopem na jiných místech. Italská armáda měla proti rakouské od počátku války nejen více mužstva, nýbrž zejména i dělostřelectva a jiného technického materiálu. Rakouská armáda velice postrádala způsobilých minometů a zákopových děl. Italové používali již na konci roku 1915 pneumatických minometů, vrhali jimi s velkou přesností miny různé ráže na 400—500 kroků a miny jejich okamžitě explodovaly; rakouské minomety ráže 15 cm a 40 cm vrhaly však miny černým střelným prachem, který velkým dýmem ihned prozradil stanoviště minometů, a miny rakouské vybuchovaly až po 30 až 60 vteřinách, takže nepřítel měl dosti kdy uniknouti účinku miny. Proto se rakouská pěchota zdráhala přes veškeré rozkazy vyšších velitelství používat minometů měl-li zejména výstřel rakouské miny ihned v zápětí desateronásobnou italskou odvetu. Teprve v polovici roku 1916 byla rakouská armáda vyzbrojena vhodnými minomety a méně zdařilými zákopovými děly. Otravných plynů se tehdy na italské frontě ještě neužívalo a vrhačů plamenů jen zřídka. Letadla konala pouze výzvědnou službu nebo řídila dělostřelbu; pozemního boje se ještě nezúčastnila.

IV. Příčina a přípravy k útoku.

Dne 29. listopadu 1915 podařilo se Italům po několikadenní dělostřelecké přípravě překvapením dobýti jednoho podúseku celé rotý rakouské linie na západním okraji vesnice San Martino del Carso a nebylo lze vypuditi je z něho přes veškeré dvoudenní úsilí. Tuto posici na svahu Mt. S. Michele změnili pak Italové v silný opěrný bod (o. b. viz v příloze č. 2.), a ovládali odtud celou vesnici San Martino a její okolí. Již v lednu a únoru 1916 pokoušeli se Rakušané (p. pl. č. 46.) vyrvatí Italům tuto posici, ale marně.

Dne 11. května 1916 nařídilo velitelství VII. armádního sboru nový útok na tuto posici a útok měl provést plukovník v. Šoše, velitel 33. p. brigády, kterému bylo dáno skoro všechno sborové dělostřelectvo. Velitelství 17. pěší divise určilo k útoku III. prapor p. pl. č. 43., který odpočíval v táboře v Sigeti a přikázalo jej veliteli 33. p. brigády.

Velitel praporu III./43. hlásil se u plukovníka v. Šoše na kotě 110 dne 12. května odpoledne a obdržel tento ústní rozkaz:

„Útok na italský opěrný bod (o. b. viz v příloze č. 2.), obsazený asi 2 rotami, vykoná se dne 14. května 1916 v 21 hodin.

Útok provedou III./43. p. prapor a 3 čety 7./61. p. roty, která je nyní v podúseku „S“.

Prapor III./43. přejde dne 13. května za soumraku z tábora v Sigeti do San Martino.

Ve dnech 12. a 13. května budou se baterie, které nejsou dosud nastřeleny na nepřátelský opěrný bod, nenápadně nastřelovati, 14. května v 16 hodin započne se úsilná ničivá palba všech ráží na opěrný bod a za účelem klamání nepřítele i na jeho sousední sektory. Přesně v 21 hodin začne III./43. p. prapor útočiti z východní základny. V tu hodinu bude vlastní dělostřelba přeložena za opěrný bod na všecku nepřátelskou komunikační síť.

Konečným cílem útoku jest zmocniti se nepřátelského opěrného bodu od a až do b.

Provedení hlase ihned fonogramem a druhý den písemně!“

Jelikož veliteli III./43. p. praporu byly z dřívější doby zevrubně známy vlastní i nepřátelské posice, terén a všechno okolí, nezkoumal jich prozatím, a vrátil se téhož dne ke svému praporu do tábora v Sigeti.

Dne 13. května vyšel III./43. p. prapor (asi 650 mužů, 27 důstojníků a 4 těžké kulomety) v 18 hodin z tábora v Sigeti a došel o 21. hodině do San Martino, kde se rozložil, jak naznačeno v příl. č. 2. Pěší roty č. 9. a 10. byly umístěny v kavernách, 11. rota v betonové cisterně, oddíl kulometů u velitelství praporu a 12. pěší rota, poněvadž v San. Martině nebylo již pro ni místa, v dolině asi 500^m od praporního velitelství.

Rakouské podúseky P, R, S naproti italskému opěrnému bodu byly obsazeny II./61. p. praporem, který svoji zálohu, 8./61. p. rotu přeložil z kaverny č. I. do doliny východnější a uprázdnil kavernu pro 10./43. polní rotu.

Když se dne 13. května odpoledne nastřelovala baterie 30.5 cm moždířů, prorazila jedna střela kavernu 6./61. p. roty v podúseku „R“, a ačkoliv na štěstí nevybuchla, zranila v kaverně 18 mužů a podporučíka, a usmrtila muže, kterému padla právě do klína.

Nevybuchlá střela byla tentýž den sice zničena dělostřeleckým mistrem, ale vybuchší zničila a zatarasila dosti velkou část rakouských střeleckých zákopů. Podúsek „R“ měl býti podle rozkazu po dobu nastřelování moždířů vyklizen, měly tam býti ponechány jen stráže, a rota měla se rozdělití doprava a doleva; to však bylo provedeno jen napolo.

Celá vesnice S. Martino byla již za dřívějších bojů úplně zničena italskou dělostřelbou a proměněna ve zbořeniště. Od doliny velitelství praporu vedly pouze dva spojovací zákopy do střeleckých zákopů úseku.

V noci ze dne 13. na 14. května vytesala četa zákopníků p. pl. č. 61. podle instrukce velitele III./43. p. praporu na 12 místech schůdky do přední stěny střeleckých zákopů a právě tolik nenápadných průchodů do vlastních drátěných překážek, aby mohly útočící oddíly snáze vyraziti z východní základny.

Opevňovacího materiálu (španělských jezdců, pancéřových štítů, prken, pytlů, nářadí k trhání kamene a p.) bylo v první linii posice na různých místech a v dolině u velitelství II./61. p. praporu

nahromaděno dosti. Telefonní spojení vedlo od velitelství praporu II./61. přímo ke každému podúseku praporu a mimoto byly rotý mezi sebou spojeny přímo zvláštním telefonním vedením.

V. Útok.

Dne 14. května 1916 v 6 hodin ráno odešel velitel III./43. polního praporu s veliteli rot, s velitelem oddílů kulometů a se všemi veliteli čet za účelem orientace do střeleckých zákopů II./61. p. praporu. Tam vyložil všem přítomným svůj plán k útoku na italský opěrný bod, určil každé rotě, případně i každé četě cestu do výchozí základny, určil jim průchody vlastními překážkami, určil oddílům pásmo, kterým měly postupovati, ustanovil jim přesně cíl, kterého měly dosáhnouti v italském opěrném bodu a kterého se měly zmocniti. Taktéž byla přesně určena místa pro zálohy rot, pro kulomety a pro zálohu praporu. Rovněž byl ustanoven úkol 7./61. p. rotý, která se útoku účastnila, a úkol rot II./61. p. praporu, které byly nyní posádkou v úseku. Pro spojení s velitelstvím praporu byli určeni běžci, kdyby bylo přerušeno telefonní spojení s velitelstvím praporu. Na vzdálenost asi 100^x (i méně) od nepřítele bylo lze se orientovati nepozorovaně, poněvadž byl vlastní střelecký zákop skoro všude 2 m hluboký a většinou shora kryt. Zavadou pro dobrý přehled situace bylo, že bylo lze pozorovati nepřátelskou posíci, poněvadž byla velice blízko, většinou jen střílnami. Proto odešel velitel praporu se všemi účastníky do úseku sousedního III./61. p. praporu asi 600^x jižně od italského opěrného bodu na vyvýšeném místě, odkudž bylo lze pozorovati nejen přímo přes násep zákopů, nýbrž i přehlédnouti celý nepřátelský opěrný bod i zezadu. Orientace trvala pět hodin a byla rušena jen za dne obvyklou nepřátelskou palbou.

V 11 hodin dopoledne byla orientace skončena a velitel III./43. p. praporu sám oznámil velitelům rot, čet a veliteli oddílů kulometů toto:

„Dnes v 21 hodin večer podnikne náš prapor s 7./61. pěší rotou útok na označený jižní nepřátelský opěrný bod, obsazený asi dvěma rotami.

Úlohou praporu jest zmocniti se celého opěrného bodu.

V 16 hodin odpoledne počne stříleti naše dělostřelectvo a přesně v 21 hodin večer bude pak stříleti na prostor za nepřátelským opěrným bodem a na nepřátelské komunikace k němu vedoucí, aby se nepřátelské zálohy nemohly přiblížiti.

Roty praporu jsou v 16 hodin k boji úplně hotovy, a to: 9. rota v kaverně II., 10. rota v kaverně I., rota 11. v cisterně, 12. rota — záloha praporu — v dolině „Holub“, oddíl kulometů v kavernách v dolině u praporečnického velitelství, 7./61. p. rota v střeleckých zákopech svého podúseku „S“.

Ve 20 hodin 30 minut vyrazí 11. rota z cisterny a přejde co nejdříve do jižní části podúseku „P“. Roty 9. a 10. vyrazí ve 20 hodin 45 minut z kaverny II., resp. I., a 9. rota přejde do jižní (levé), 10. rota do severní (pravé) části podúseku „R“.

10. a 11. rotě se přikazuje spojovací zákop „m“, 9. rotě spojovací zákop „n“.

12. rota přejde v 21 hodin jako záloha praporu do kaverny I.

Pěší rotý 9., 10., a 7./61. jsou v přikázaných částech podúseku připraveny k útoku a vyrazí přesně v 21 hodin z výchozí základny a podniknou útok v pásmech, která byla v terénu již naznačena.

Směr při útoku má 10. rota svým pravým křídlem na střed opěrného bodu, který byl v terénu určen.

Každá rota bude útočiti 3 četami a ponechá si jednu četou ve výchozí základně jako zálohu. 4. četa 7./61. p. roty, zesílená 1. četou zálohy II./61. p. praporu, obsadí celý podúsek „S“. Každé rotě jsou v terénu již určeny průchody vlastními překážkami.

Za útoku postupují v čele každé čtyři hlídka granátníků a hlídka, ozbrojená nůžkami na drátěné překážky.

Prostorem od výchozí základny až do nepřátelského opěrného bodu přiblíží se útočící roty jediným přískokem.

Roty a čtyři spojovají budou běžci. Spojení s velitelstvím praporu v dolině „Sokol“ bude buď telefonické z podúseků nebo běžci.

Obě roty 11./43. a 7./61. útočící na křídlech, vniknouce do opěrného bodu zabezpečí ihned boky praporu tím, že uzavrou silnými transversami nepřátelské střelecké zákopy a zřídí ihned v první noci z pytlů s hlinou nové střelecké zákopy od obou křidel opěrného bodu k dosavadním našim posicím podúseku „P“ a „S“.

Každá rota vypálí na znamení, že se jí útok zdařil a že vnikla do opěrného bodu 3 zelené signalizační rakety. Mimo to oznámí každá rota ihned, buď běžci nebo telefonem, obsazení opěrného bodu a situaci.

Dobyty opěrný bod opevní roty okamžitě opevňovacím materiálem, který jest připraven ve výchozí základně.

Oddíl kulometů přejde v 21 hodin 15 minut spojovacím zákopem „m“ do podúseku „R“ a obsadí v nepřátelském opevněném bodu, jakmile vlastní roty do něho vnikly. nejvýhodnější místa, aby mohl čelit event. nepřátelským protiútokům.

Výzbroj a výstroj: Tlumoky zůstanou se stráží v kavernách. Každý muž vezme s sebou 80 nábojů v sumkách, v chlebníku a kapsách, 5 ručních granátů, stanové plátno, přikryvku, 3 masové konzervy, suchary a černou kávu v láhvi.

V dnešní noci menáž k rotám dopravena nebude. Pro vodu pošlete hlídky k velitelství praporu.

Praporem obvažíte je v dolině „Sokol“ u velitelství praporu. Hodinky zříditi!

Všichni velitelé rot obdrželi ještě náčrt veškeré situace.

Velitelé podúseků P, R, S, obdrželi osobně od velitele praporu informace o útoku a instrukce, aby vyprázdnili podúsek „R“ úplně, a zanechali tam jen pozorovací hlídky, převedše všechno mužstvo vpravo a vlevo, podúsek „P“ a „S“ jen na křídlech, než se ukončí vlastní dělostřelecká přípravná palba, a aby obsadili je v 21 hod. Opatření to bylo nutné, poněvadž pro velkou blízkost obojích střeleckých zákopů byly vlastní zákopy vážně ohroženy vlastní dělostřeleckou přípravnou palbou.

Kromě toho měly posádky jmenovaných podúseků, kdyby se útok nezdařil, usnadniti praporu III./43. ústup a odraziti event. nepřátelské protiútoky.

Útok dál se takto:

Vlastní dělostřelecká přípravná palba počala se místo v 16 hod. již v 15 hodin 30 minut a trvala neztenčeně po celou dobu. Ačkoliv byl 14. května krásný jarní den, nebylo lze brzy po zahájení palby v okolí vesnice San Martina vůbec pozorovati, neboť vzduch byl naplněn tmavým dýmem a prachem. Náhle ve 20 hodin 30 minut přepadli Italové celé okolí vesnice San Martina a pásmo za ní ležící zuřivou dělostřeleckou uzavírací palbou, právě, když měly první

části praporu vyjiti z kaveren do výchozí základny. Na štěstí způsobila tato palba nepatrné škody, poněvadž směřovala hlavně přes San Martino více dozadu, ale morálně působila děsivě. Vzduch byl naplněn hrůzným vířením a lomozem, kamenná půda v celé vesnici se chvěla, zbylé zdi domů se řítily a vzduchem valily se spousty dýmu a prachu. Situace pro úspěšný útok byla proto hned od počátku kritická. Bylo nesnadným úkolem velitelů rot a čet přiměti mužstvo, aby vyšlo z kaveren právě v tomto okamžiku do výchozí základny k útoku. Jen jejich neobyčejné energii se zdařilo, že roty překotným chvatem dostihly určených míst v nařízenou dobu. Raněných bylo za tohoto postupu (200—300^m) málo, ale taktický svaz čet byl tak rozrušen, že ve výchozí základně vznikl u rot velký zmatek. Ačkoliv důstojníci a poddůstojníci předem věděli, kde jsou jejich průchody vlastními překážkami, a ačkoli byli v každé četě určení lidé, kteří měli četů vésti k průchodům, přece většina čet nenašla svých průchodů, a používala průchodu právě nejbližšího. Tím se stalo, že roty sice všechny v příkazaném pásmu vyrazily z výchozí základny v 21. hodině k útoku, ale útočily značně nespořádaně; některé čty nepoužily svých průchodů a tlačily se za jinou četou jiným průchodem. Proto také vyrazily některé čty později.

Úplný nedostatek dvojitých a spojovacích zákopů, v kterých by bylo bývalo lze útočící síly umístiti vhodněji a dopravit do výchozí základny, způsobil obtíže, které se vyskytly.

Prostorem od výchozí základny do předních italských zákopů proběhly rot plným během, a vnikly do nepřátelských překážek skoro úplně rozbitých, a pak ani nevystřelivše do střeleckých zákopů opěrného bodu, nepřitelem již opuštěných a dělostřelbou proměněných v trosky. Nepřátelská posádka ukryla se v kavernách, a tam teprve nastal boj o každou kavernu. Italové bránili se v kavernách kulomety a vrhači plamenů, ale byli brzy přemoženi ručními granáty, vrhanými do kaveren, a musili se vzdát. Opěrného bodu bylo dobyt.

Jelikož však 10. 43. polní rota, jejíž pravé křídlo mělo za útoku směřovati na střed opěrného bodu, tohoto směru nezachovala, a více se přichýlila na sever k sousední 11. 43. p. rotě, vznikla při ztečení opěrného bodu mezi 10. a 9. p. rotou mezera široká asi 70 m; ta se pak musila dodatečně vyplnití prodloužením obou křídel jmenovaných rot.

Zprávu, že bylo nepřátelského opěrného bodu dobyt a že je obsazen praporem, obdrželo velitelství praporu až ve 22 hodin 10 minut. Roty sice po vniknutí do nepřátelských zákopů daly nařízené znamení (vypálily 3 zelené rakety), ale tohoto znamení nebylo lze spatřiti pro dým a prach. Mimoto vystřelovala celá italská fronta ustavičně osvětlovací a jiné rakety.

Třeba ještě poznamenati, že se záloha praporu, 12. 43. polní rota, dostala na určené místo v kaverně I. až ve 22 hodin, protože italská děla střídala na všechen prostor za S. Martinem tak mocně, že se rota musila rozdělití v družstva a tak přejíti; k tomu ovšem potřebovala hodiny času.

Po 23. hodině v noci umkla v tomto úseku obojí dělostřelba a nastal úplný klid. Nepřítel nepodnikl protiútoků.

Ačkoli byl měsíc za mraky, byla noc dosti jasná.

Dobytá posice byla sice ihned opevňována, ale výsledek práce byl ráno nepatrný.

Poněvadž se příštího dne bylo lze nadíti, že budou nepřátelská děla stříleti na dobytou posici, byla před svítáním z každé rotý poslána četa do posic podúseku R', R, S k rotním zálohám, které dosud nebyly nasazeny; ty pak tvořily druhou linii.

Během noci bylo k prapornímu velitelství přivedeno asi 80 zajatých, mezi nimi 3 důstojníci, a přineseny tři ukořistěné kulomety.

Z útočícího praporu byli dva mrtví a 11 raněných.

Následujícího dne po útoku byly v dobytém opevněném bodě níže na svahu objeveny ještě některé kaverny, z nichž Italové prokopali 3 podkopy pod rakouské podúseky R a S. V těchto podkopech bylo ještě zajato asi 50 Italů, a ukořistěny 3 strojní vrtáky, mnoho střeliva, pušek, ženijního nářadí a dva ohňomety.

Teprve 15. května v 16 hodin odpoledne počal nepřítel stříleti z jedné lehké baterie na svou ztracenou posici, ale marně. Večer téhož dne přišla vyžádaná technická rota pěšího pluku č. 61. do úseku a pomáhala praporu III./43. opevňovati dobytý opěrný bod a zřizovati nejnutnější spojení (střelecké a spojovací zákopy) s podúseky R, P, S.

Ve dnech 17. a 18. května marně se snažil nepřítel několika protiútoky zase dobytí ztracené posice. Polní prapor III./43., odrážející tyto protiútoky, utrpěl však dosti velké ztráty; padli jeden rotní velitel, jeden velitel čety a 19 mužů, a zraněno bylo asi 47 mužů.

Dne 19. května 1916 večer byl III./43. p. prapor vystřídán jiným praporem a předal mu dobytý opěrný bod.

Podplukovník zdrav. MUDr. KLEMENT ZRŮNEK:

Sebevraždy ve vojsku.)*

Sebevražda, zjev velice nápadný, stala se přirozeně předmětem vědeckého bádání; zabývá se jí demografie, sociologie, filosofie, právníctví, psychologie a lékařství (zvláště psychiatrie a eugenika), každá věda se svého stanoviska.

Sebevražda je však též problémem vojenským, jednak vzhledem ke skutečnosti, že skoro ve všech státech je sebevražednost v armádě větší než v obyvatelstvu dotčeného státu vůbec, jednak že vysoká sebevražednost ve vojsku se stává předmětem pozornosti politických činitelů a veřejného tisku, a to buď v době míněné snaze po nápravě, nebo jako vítaná zbraň protistátní propagandy.

Přirozeně zajímá nás otázka, v jakém poměru stojí sebevražednost našeho vojska jednak k sebevražednosti cizích armád, jednak k sebevražednosti obyvatelstva našeho státu vůbec.

Na tyto otázky můžeme zatím dáti jen předběžnou odpověď, poněvadž úplná čísla zdravotně statistická máme teprve za jeden rok, t. j. za dobu od 1. října 1921 do 30. září 1922; ve všech statisti-

*) Užitá literatura:

E. Morselli, Der Selbstmord, něm. překlad, Lipsko 1881.

Masaryk, Der Selbstmord als soziale Massenerscheinung, Wien 1881.

Kraepelin, Psychiatrie, 1896.

Kuffner, Psychiatrie, Praha 1901.

Podhajský, O zúmyslných sebeпоškozeních v c. a k. vojskě. Časopis českých lékařů, 1921.

Návrat, O samovraždě, Praha 1904.